

**WOJEWÓDZKI KONKURS PRZEDMIOTOWY
DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH WOJEWÓDZTWA
ŚLĄSKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2025/2026

GEOGRAFIA**

Informacje dla ucznia

1. Na stronie tytułowej arkusza w wyznaczonym miejscu wpisz swój kod ustalony przez komisję.
2. Sprawdź, czy arkusz konkursowy zawiera 15 stron (zadania 1-19).
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z **niebieskim** tuszem. Nie używaj korektora.
5. W zadaniach zamkniętych podane są cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Wybierz tylko jedną odpowiedź i zaznacz ją znakiem „X” **bezpośrednio na arkuszu**.
6. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊗ i zaznacz inną odpowiedź znakiem „X”.
7. Instrukcje do innych typów zadań podane są w treści każdego z nich.
8. Rozwiązania zadań otwartych zapisz czytelnie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreśl.
9. Przygotowując odpowiedzi na pytania, możesz skorzystać z miejsc opatrzonych napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.
10. Podczas rozwiązywania arkusza możesz korzystać z prostego kalkulatora, linijki i lupy.

KOD UCZNIA

--	--	--

.....
*Imię i nazwisko ucznia
(wypełnia komisja
konkursowa)*

Stopień trzeci

**Czas pracy:
90 minut**

Nr zadania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	Razem
Liczba punktów możliwych do zdobycia	5	1	3	4	4	4	2	4	2	2	4	5	1	1	4	3	4	3	4	60
Liczba punktów ustalona przez komisję wojewódzką																				

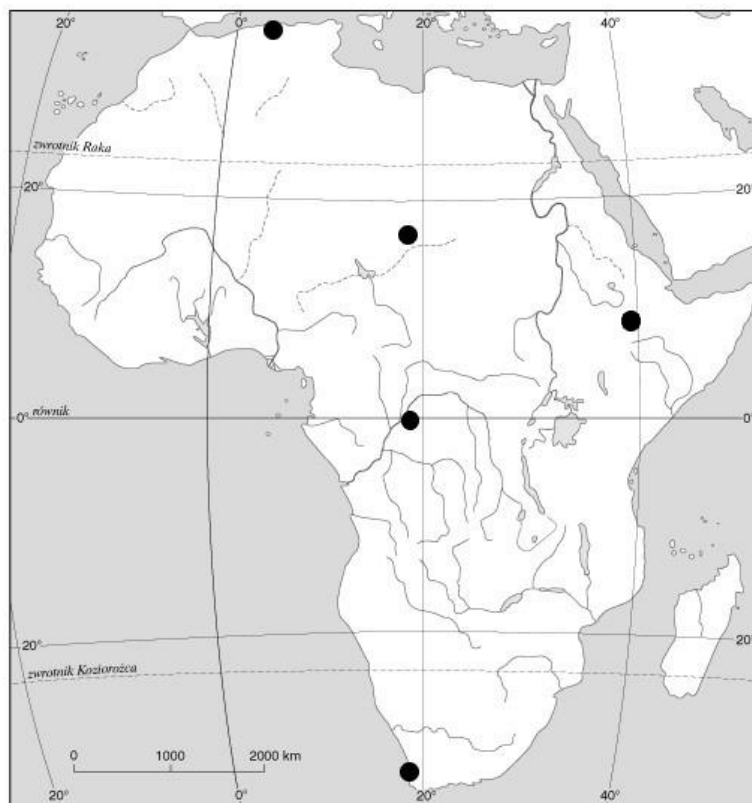
Minimalna liczba punktów umożliwiająca uzyskanie tytułu finalisty: 30

Minimalna liczba punktów umożliwiająca uzyskanie tytułu laureata: 54

Podpisy członków komisji:

1. Przewodniczący wojewódzkiej komisji konkursowej –
2. Członek wojewódzkiej komisji konkursowej sprawdzający pracę –
3. Członek wojewódzkiej komisji weryfikujący pracę –

Materiał źródłowy do zadań 1, 2 i 4.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Puls Ziemi 2. Płyta nauczyciela

Zadanie 1. (5p.)

Na mapie Afryki, zamieszczonej w materiale źródłowym, zaznacz:

- za pomocą trzech strzałek kierunek przemieszczania się pasatów na półkuli południowej;
- liniami pionowymi cały obszar kontynentu afrykańskiego, na którym Słońce wschodzi wcześniej, niż na południku 0° i można je obserwować górujące w zenicie;
- liniami poziomymi cały obszar kontynentu afrykańskiego, na którym wschodzące Słońce widać później, niż na południku 0° i nigdy nie widać go w zenicie;
- poniższe obiekty geograficzne (wpisz na mapę odpowiadające nazwom litery):

*A – Madagaskar; B – Nil; C – Sahara; D – Cieśnina Gibraltarska;
E – Kotlina Kongo; F – jezioro Wiktorii.*

Zadanie 2. (1p.)

Napisz, czy na obszarze objętym mapą mogą wystąpić noce polarne. Uzasadnij swoją opinię, nawiązując do oświetlenia Ziemi przez Słońce w ciągu roku.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (3p.)

Na fotografiach przedstawiono cztery krajobrazy świata.

Źródła fotografii (CC): [wikipedia.org](https://www.wikipedia.org) (1,2,4), [pixnio.com](https://www.pixnio.com) (3)

a) Wpisz nazwy krajobrazów pod fotografiami.

1. Krajobraz

2. Krajobraz

3. Krajobraz

4. Krajobraz

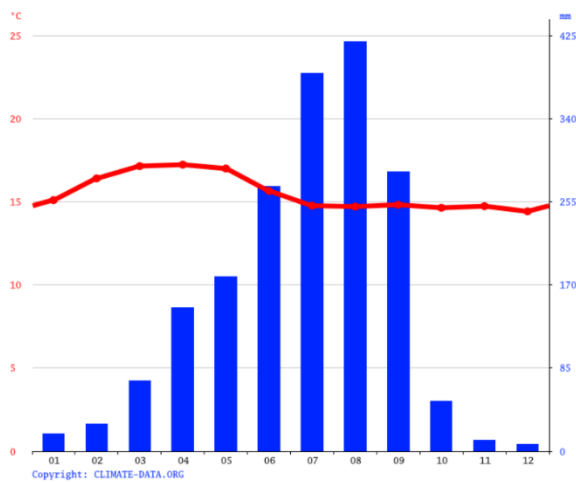
b) Napisz, które z przedstawionych na fotografiach rodzaje krajobrazów nie występują w Afryce:

.....

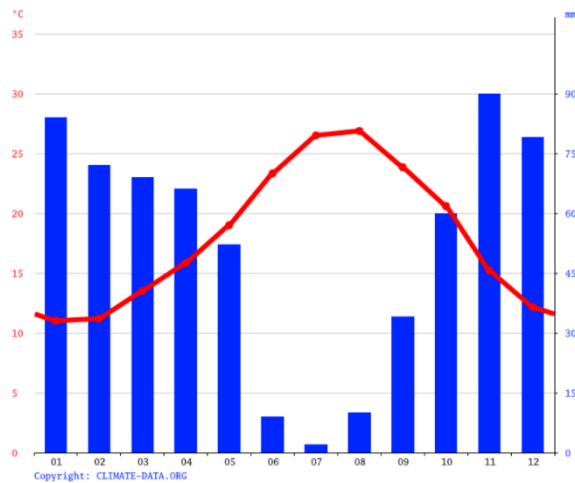
Zadanie 4. (4p.)

Poniżej przedstawiono diagramy klimatyczne, odpowiadające czterem z pięciu stacji klimatycznych, zaznaczonych na mapie Afryki czarną kropką.

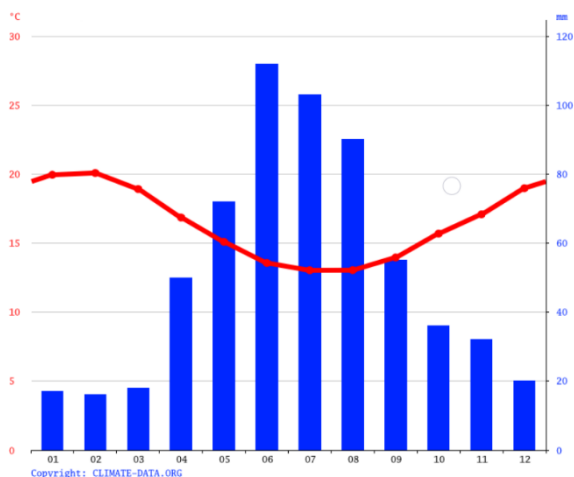
Źródło: climate-data.org

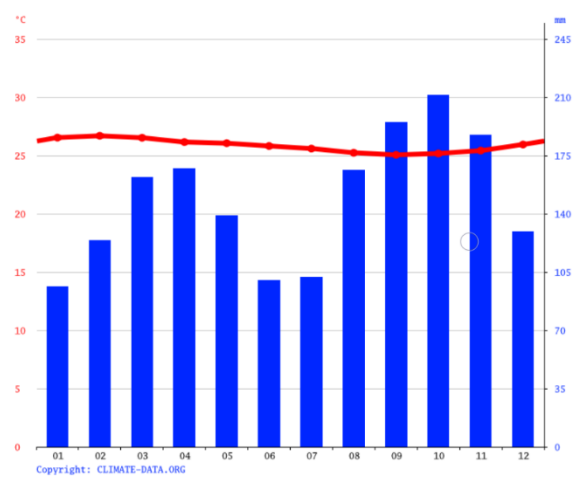
I

II

III

IV

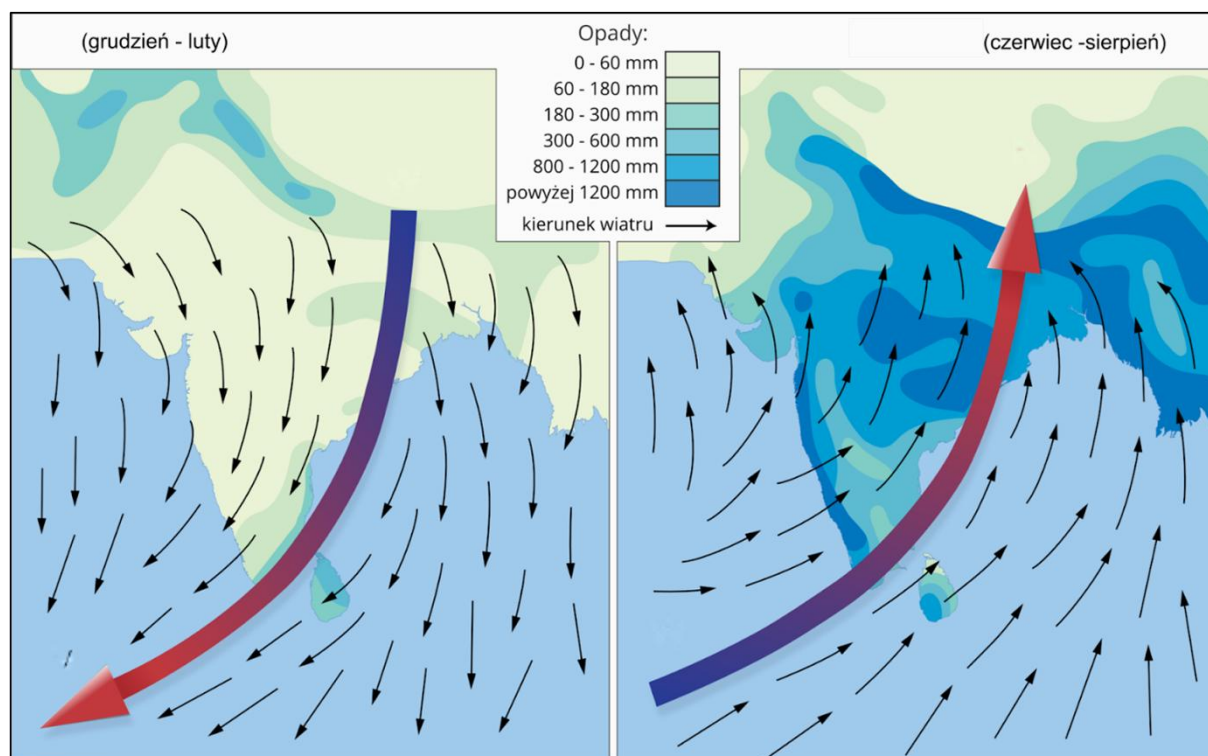
a) Podpisz na mapie właściwe stacje klimatyczne liczbami rzymskimi, którymi oznaczone są diagramy klimatyczne.

b) Dokończ zdania wpisując numery diagramów klimatycznych.

1. Deszcze zenitalne występują w klimatach oznaczonych numerami: i
2. Klimat sawanny przedstawia diagram
3. Klimat śródziemnomorski przedstawiają diagramy i

Zadanie 5. (4p.)

Rysunek przedstawia schemat cyrkulacji monsunowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://geografia24.pl>

Korzystając z rysunku i własnej wiedzy wykonaj zadania.

- a) Uzupełnij zdania tak, aby poprawnie wyjaśniały zjawisko monsunu zimowego. W każdym ze zdań wybierz poprawne określenie i wpisz w wykropkowane miejsca.

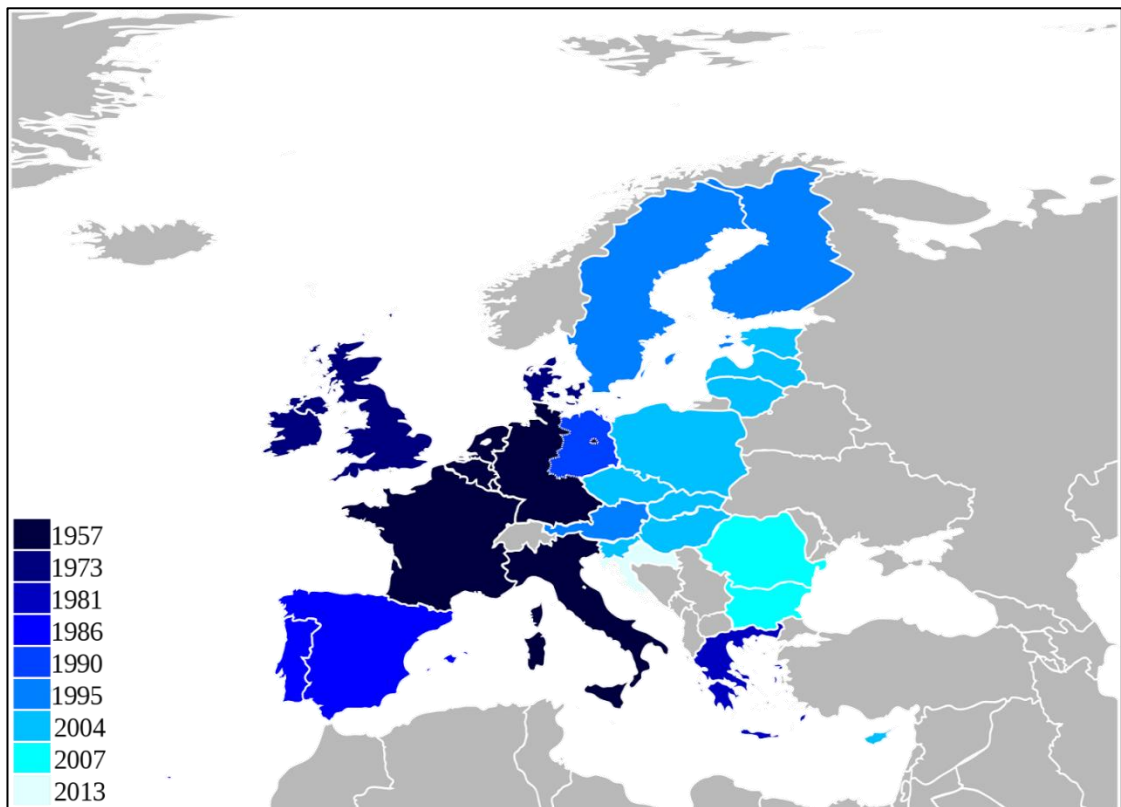
W półroczu zimowym nad ocean, który magazynuje ciepło, przesuwa się strefa **wysokiego / niskiego** ciśnienia. Z kolei nad szybko wychładzającym się lądem powstaje **wyż / niż** baryczny. Zatem zimą powietrze przemieszcza się z **kontynentu / oceanu** ku **kontynentowi / oceanowi**. Monsun zimowy jest wiatrem chłodnym i **suchym / wilgotnym**

- b) Wyjaśnij dlaczego podczas monsunu zimowego obserwuje się wysokie opady w północno-wschodniej części wyspy Cejlon (Sri Lanka)

.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 6. (4p.)

Grafika przedstawia etapy rozszerzania Unii Europejskiej.

Źródło: <https://geografia24.pl> za wikimedia.org

Na podstawie grafiki i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

a) Wymień państwa, od których rozpoczęła się integracja europejska.

.....

.....

.....

b) Podaj nazwę i podpisz na mapie państwo, które wystąpiło z Unii Europejskiej

.....

c) Podaj nazwę państwa nadbałtyckiego, które nie należy do Unii Europejskiej

.....

Zadanie 7. (2p.)

Przedstaw rolę, jaką odegrała Unia Europejska w przemianach gospodarczych w Europie w XXI wieku. W wypowiedzi użyj dwóch argumentów na poparcie swojego zdania.

.....

.....

.....

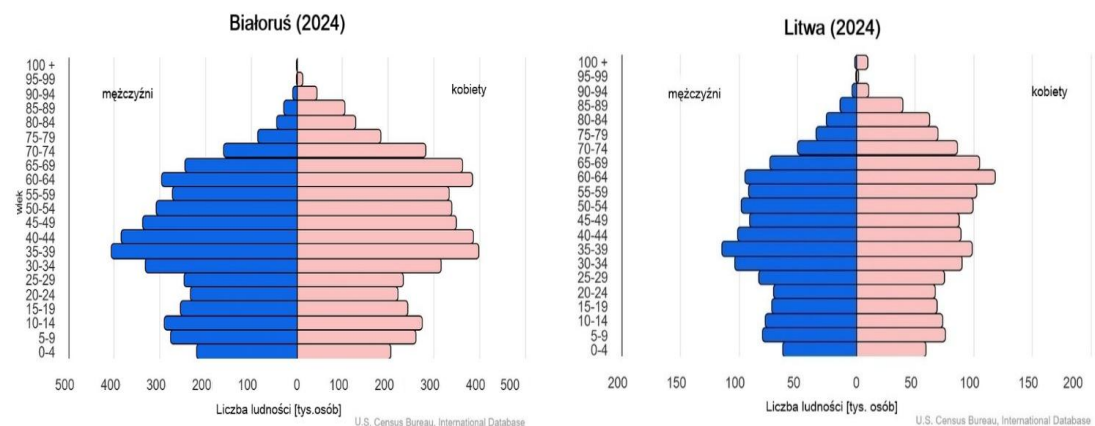
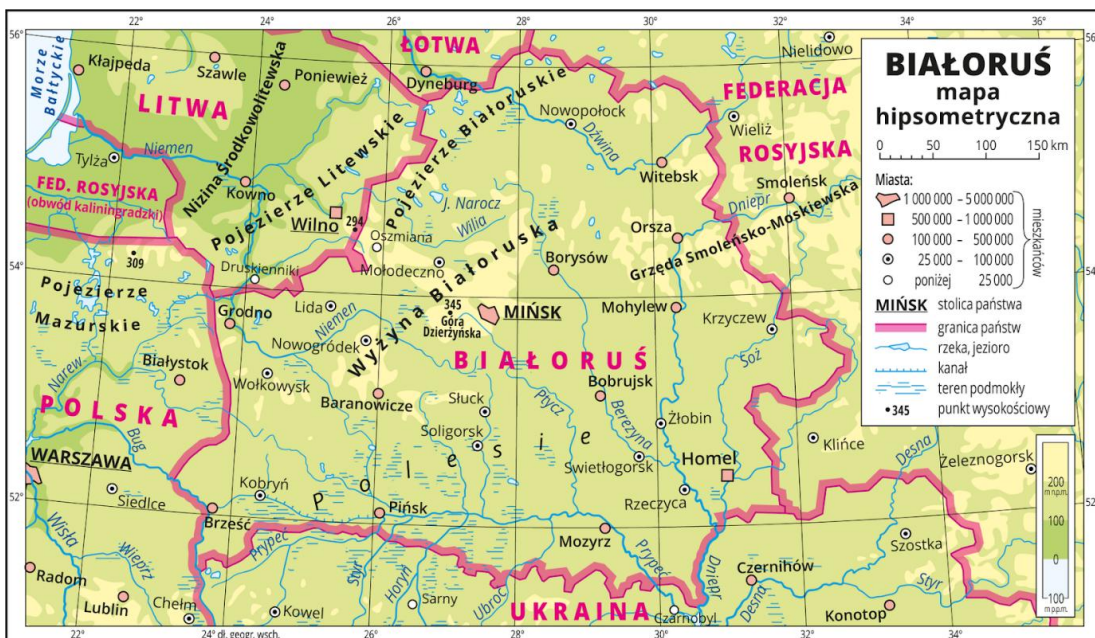
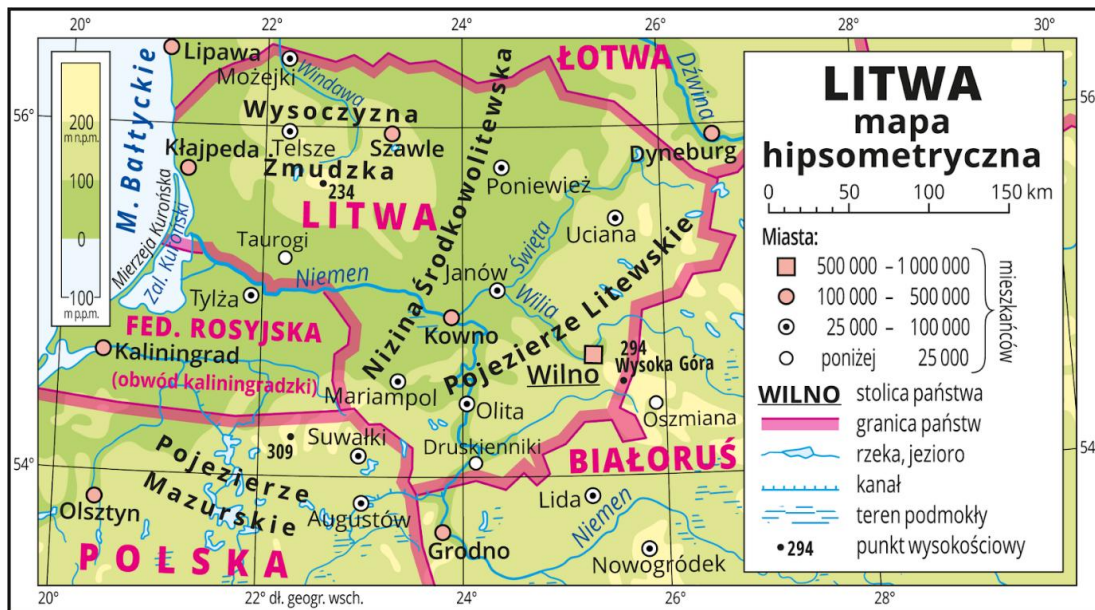
.....

.....

.....

.....

Material źródłowy do zadania 8.

Źródło: mapy <https://geografia24.pl/>; piramidy płci i wieku: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>

Zadanie 8. (4p.)

Korzystając z zamieszczonego materiału źródłowego wykonaj zadania.

a) Przedstaw dwie różnice w środowisku przyrodniczym Litwy i Białorusi.

1.
.....
.....
2.
.....
.....

b) Podaj nazwy dwóch rzek, które płyną przez obydwa państwa

.....

c) Oceń, które z państw cechuje się młodszym społeczeństwem. Uzasadnij swoją ocenę.

.....
.....
.....

Zadanie 9. (2p.)

Przedstaw dwie konsekwencje starzenia się społeczeństwa dla gospodarki państwa.

konsekwencja 1:

.....
.....
.....

konsekwencja 2:

.....
.....
.....

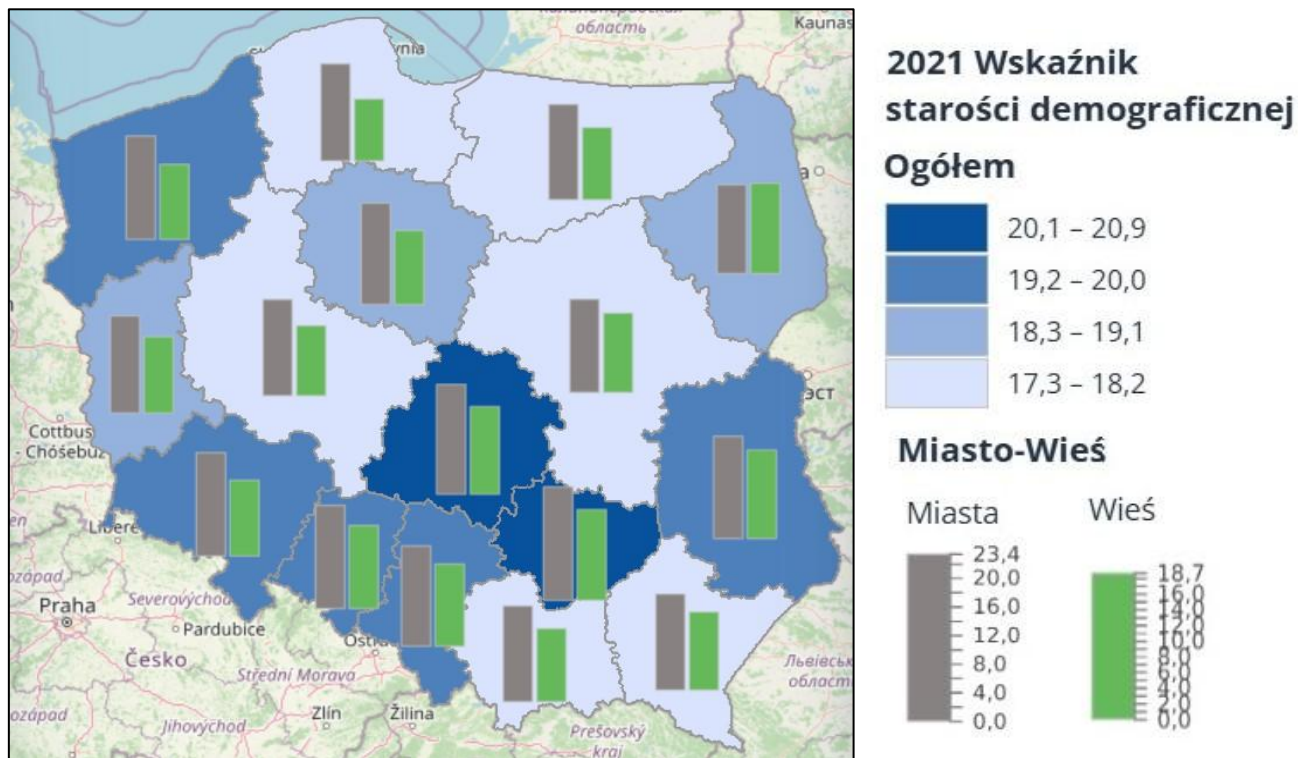
Zadanie 10. (2p.)

Ameryka Północna i Południowa to dwa kontynenty, które mają ze sobą wiele wspólnego. Wśród wymienionych cech znajdują się cztery wspólne dla obydwu kontynentów. **Zaznacz je znakiem X.**

- A. Obydwa kontynenty przynajmniej w części leżą na półkuli północnej.
- B. Na obydwu kontynentach można obserwować dni i noce polarne.
- C. Obydwa kontynenty położone są na półkuli wschodniej.
- D. Na obydwu kontynentach rośnie tajga.
- E. Najwyższe szczyty obydwu kontynentów sięgają powyżej 6000 m n.p.m.
- F. Na obydwu kontynentach występują pustynie.
- G. Na obydwu kontynentach żyją bizona.
- H. Na obydwu kontynentach występują miasta powyżej 10 milionów mieszkańców.
- I. Obydwa kontynenty są w jednakowym stopniu rozwinięte gospodarczo.

Material źródłowy do zadania 11.

Poniższa mapa przedstawia wskaźnik starości demograficznej według województw, z podziałem na miasto i wieś.

Źródło: <https://geo.stat.gov.pl>

Zadanie 11. (4p.)

Na podstawie materiału źródłowego i własnej wiedzy wykonaj zadania.

- a) Podaj przedziały wartości wskaźnika starości demograficznej dla województw świętokrzyskiego i podkarpackiego.

woj. świętokrzyskie:

woj. podkarpackie:

- b) Podaj przyczyny, dla których wartość wskaźnika w tych sąsiadujących ze sobą województwach jest różna. W odpowiedzi odnieś się do obydwu województw.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

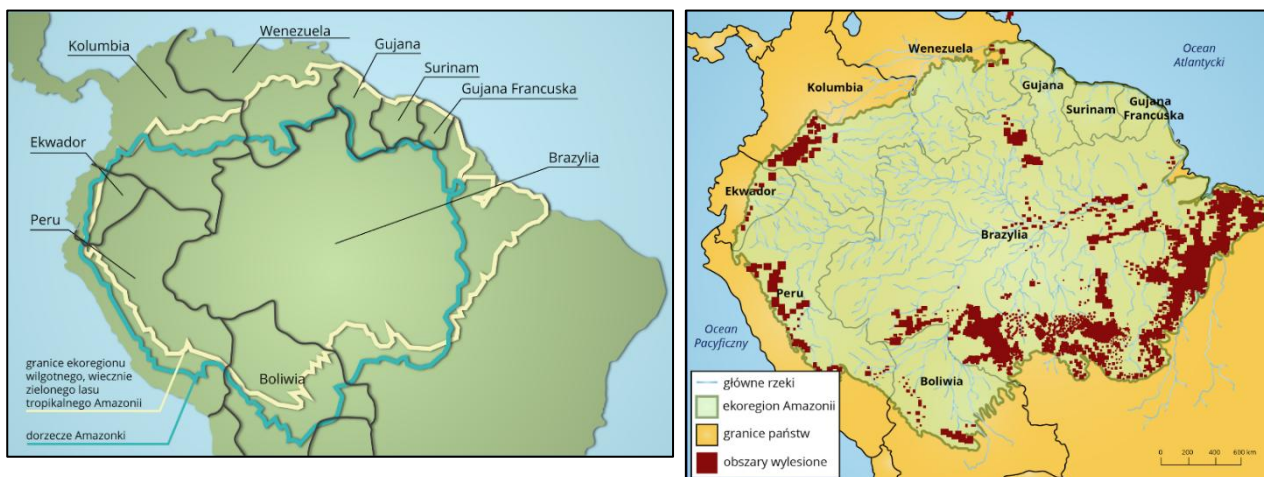
.....

- c) Podaj województwo, w którym wskaźnik starości demograficznej na wsiach jest większy niż w miastach.

Nazwa województwa:

Zadanie 12. (5p.)

Grafiki przedstawiają położenie Amazonii i tereny wylesione w dorzeczu Amazonki.

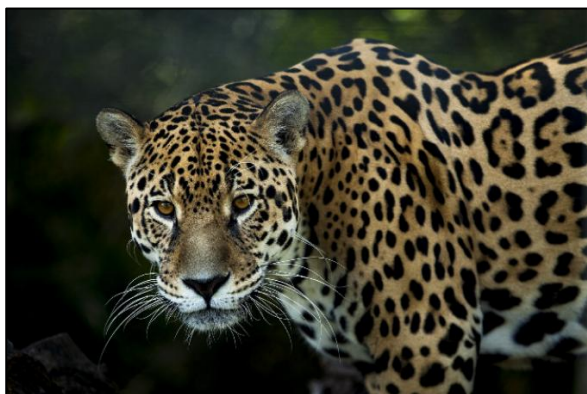
Źródło: <https://zpe.gov.pl/>

- a) Korzystając z materiału źródłowego i własnej wiedzy, oceń prawdziwość zdań. Wpisz znak X o odpowiednią komórkę tabeli.

Informacja na temat Amazonii	TAK	NIE
Amazonia obejmuje całe dorzecze Amazonki.		
Największe tereny Amazonia zajmuje w Brazylii i Peru.		
Północno-zachodnia część Brazylii jest obszarem najmniej wylesionym.		
Obszary wylesione na wschodnich krańcach Brazylii nie leżą w dorzeczu Amazonki.		

- b) Fotografie przedstawiają zwierzęta żyjące w Amazonii. Rozpoznaj je i wpisz ich nazwy pod fotografiami. Nazwy wybierz spośród podanych poniżej.

Zwierzęta do wyboru: jaguar, kapibara, lampart, leniwiec, manat, tapir

.....

.....

c) **Opisz, podając dwa przykłady, wpływ wylesiania Amazonii na kulturę rdzennej ludności w tym regionie.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 13. (1p.)

Zadanie wykonaj korzystając z artykułu *Największy projekt zalesiania w Europie* oraz własnej wiedzy.

Dania ogłosiła jeden z najbardziej ambitnych planów klimatycznych w swojej historii. W ciągu najbliższych 20 lat w kraju zasadzonych zostanie miliard drzew, a na naturalne siedliska lasów przekształconych zostanie 10 proc. powierzchni rolnej tego kraju. Celem tej inicjatywy jest nie tylko walka ze zmianami klimatycznymi, ale także poprawa bioróżnorodności i redukcja stosowania nawozów sztucznych.

Źródło: *Największy projekt zalesiania w Europie*, Geografia w Szkole nr 1/2025 s. 48

Wyjaśnij, dlaczego projekt taki, jak opisany w materiale źródłowym, ma małe szanse, by być obecnie realizowany w Amazonii.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 14 (1p.)

Na przykładzie Doliny Krzemowej wyjaśnij znaczenie technopolii w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

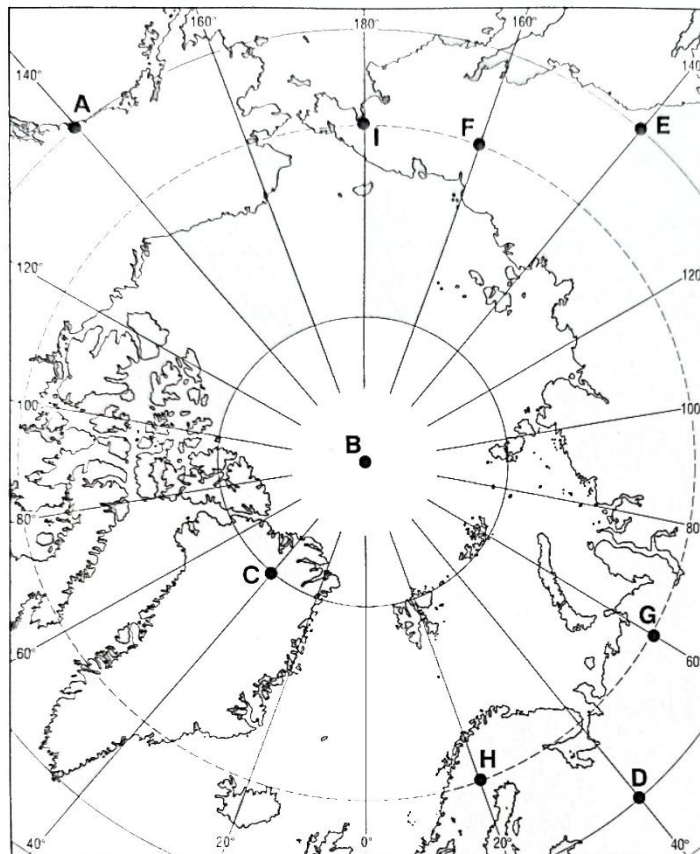
.....

.....

.....

.....

Zadanie 15. (4p.)

Źródło: Adamczak A., Kodyniak A.: *Geografia – niezbędnik*. Wyd. Demart, 2025.

Korzystając z załączonej mapy oraz własnej wiedzy wykonaj zadania.

- a) Zaznacz na mapie kropką najdalej na południe wysunięty punkt Grenlandii i podaj jego długość geograficzną (z dokładnością do 1 stopnia).

długość geograficzna:

- b) Podaj nazwę i szerokość geograficzną równoleżnika, na którym leżą punkty F, G, H, I.

Nazwa:

Szerokość geograficzna (w stopniach i minutach)

- c) Podaj kierunek, w którym należy się poruszać, aby przemieścić się z punktu B do D:

- d) Podpisz na mapie odpowiednimi cyframi podane obiekty geograficzne:

1 – Półwysep Skandynawski; 2 – Islandia

Material źródłowy do zadania 16.

Grenlandia, największa wyspa na świecie, zyskała na przestrzeni ostatnich 20 lat aż 1620 km nowej linii brzegowej - przekonują badacze, którzy swoją analizę opublikowali w naukowym czasopiśmie „Nature Climate Change”. To wynik topnienia lodowców, które cofnęły się, odsłaniając wcześniej ukryte pod lodem tereny. Proces ten, znany jako deglacjacja, jest efektem ocieplenia klimatu. Międzynarodowy zespół badaczy, korzystając z danych satelitarnych, przeanalizował zmiany w lodowcach na półkuli północnej. „Grenlandia ma największy obszar cofania się lodowca w Arktyce. Lodowiec z najdłuższą nową linią brzegową, Zachariae Isstrom w północno-wschodniej Grenlandii, odpowiada za 81 km nowej linii brzegowej, czyli ponad dwa razy więcej niż jakikolwiek inny lodowiec na tej półkuli” - piszą autorzy badania opublikowanego w „Nature Climate Change”. W latach 2000-2020 odsłonięto 2466 km nowych linii brzegowych, z czego 66 proc. przypada na Grenlandię. Oprócz nowych terenów, cofanie się lodowców ujawniło 35 nowych wysp o powierzchni większej niż 0,5 km kw., z czego 29 znajduje się na Grenlandii. Badanie, w którym uczestniczyli także polscy naukowcy, przypomina, że zmiany klimatyczne będą nadal wpływać na naszą planetę, przekształcając jej krajobraz i zasoby. Topnienie lodowców odsłania potencjalnie bogate w zasoby naturalne regiony Arktyki, takie jak ropa, gaz i rzadkie minerały. Grenlandia, choć jest autonomicznym terytorium zależnym Danii, pozostaje w centrum zainteresowania światowych mocarstw, które widzą w niej potencjał do eksploatacji nowych zasobów. To, co dla jednych jest zagrożeniem, dla innych może być szansą na rozwój.

Źródło: <https://tech.wp.pl/grenlandia-zyskuje-nowe-tereny-linia-brzegowa-powiekszy-la-sie-o-1620-km>

Zadanie 16. (3p.)

Korzystając z tekstu źródłowego oraz wiedzy własnej, przedstaw dwa pozytywne i dwa negatywne skutki topnienia lodu lodowcowego dla mieszkańców Grenlandii.

Skutki pozytywne:

1.
2.

Skutki negatywne:

1.
2.

Zadanie 17. (4p.)

Zadanie wykonaj na podstawie artykułu *Energia wiatru - przyszłość odnawialnych źródeł energii?*

- a) Szorstkość powierzchni to istotny czynnik w lokalizacji turbin wiatrowych. Wpisz, który rodzaj powierzchni jest najlepszy dla lokalizacji turbin wiatrowych i wyjaśnij, dlaczego tak jest.**

Rodzaj powierzchni

Wyjaśnienie

.....
.....
.....

- b) **Podkreśl dwa państwa, w których w największym stopniu wykorzystuje się morskie farmy wiatrowe.**

Chiny, Holandia, Indie, Polska, USA, Wielka Brytania

- c) Farma wiatrowa Alta Wind Energy Center w USA jest zlokalizowana w pobliżu obszarów, w których występują dwa rodzaje geozagrożeń – zjawisk naturalnych wynikających z procesów geologicznych, hydrologicznych i atmosferycznych, które zagrażają życiu, zdrowiu i mieniu ludności. Jedno z nich jest korzystne dla farmy, a drugie niekorzystne.

Napisz, które to geozagrożenia.

geozagrożenie uznane za korzystne:

.....

geozagrożenie uznane za niekorzystne:

.....

Zadanie 18. (3p.)

Zadanie wykonaj na podstawie artykułów z działu *Świat – panorama: Wielki Zielony Mur, Najcieplejszy rok w Europie i Blednące rafy koralowe*.

Zaznacz poprawne dokończenie każdego ze zdań.

1. Celem utworzenia Wielkiego Zielonego Muru w strefie afrykańskiego Sahelu było:
 - A. odgrodzenie się krajów Afryki Północnej od obszarów leżących w centrum kontynentu.
 - B. zablokowanie drogi nielegalnym migrantom.
 - C. przywrócenie do użytku zdegradowanych krajobrazów i poprawa życia ludności.
 - D. zapobieganie rozprzestrzenianiu się dzikich zwierząt.
2. Blaknięcie raf koralowych:
 - A. dotyczy 68% raf koralowych
 - B. najbardziej dotknęło Wielką Rafę Koralową w Australii.
 - C. zatrzyma się, jeśli temperatura w porównaniu z erą przedprzemysłową nie przekroczy wzrostu o 1,5°C.
 - D. nie ma związku z globalnym ociepleniem.
3. Rok 2024 był najcieplejszym rokiem w Europie i dlatego:
 - A. latem w Europie odnotowano prawie tydzień upałów i 12 tropikalnych nocy.
 - B. lodowce w Skandynawii utraciły około 1 m grubości.
 - C. Europa stała się najwolniej ocieplającym się kontynentem.
 - D. Europa doświadczyła najmniejszej liczby mroźnych dni w historii.

Zadanie 19. (4p.)

Zadanie wykonaj na podstawie artykułu *Borneo - tropikalny raj u progu katastrofy?*

a) Wymień państwa, które położone są na wyspie Borneo.

1., 2., 3.

b) Uzupełnij tabelę wpisując w odpowiednie miejsca wymienione nazwy zwierząt, zamieszkujących wyspę Borneo.

biruang, dzioborożec, gibbon, kusytomalek, langur, lutung, nosacz, szerokodziób

Grupa zwierząt	Nazwa zwierzęcia
Ssaki naczelne (małpy)	
Ssaki pozostałe	
Ptaki	

Brudnopis: